

Examensarbete

HÖGSKOLAN
I SKÖVDE

Äldres delaktighet i ett alltmer digitaliserat samhälle, den digitala klyftan och etiken, en strukturerad Litteraturstudie

Elderly people's participation in an increasingly digital society, the digital divide and ethics, a structured Literature study

Examensarbete för magisterexamen med huvudområdet Folkhälsovetenskap

Avancerad nivå 15 högskolepoäng

Vårtermin 2022

Student: Annkatrin Hemmenbach

Handledare: Sakari Suominen

Examinator: Gianluca Tognon

SAMANFATTNING

Titel:	Äldres delaktighet i ett alltmer digitaliserat samhälle, den digitala klyftan och etiken, en strukturerad litteraturstudie
Författare:	Hemmenbach Annkatrin
Avdelning/Institution:	Avdelningen för folkhälsovetenskap, institutionen för hälsovetenskaper, Högskolan i Skövde
Program/kurs:	Folkhälsovetenskap: Digital hälsa och kommunikation - magisterprogram, Examensarbete inom folkhälsovetenskap: Digital hälsa och kommunikation A1E, 15 hp
Handledare:	Sakari Suominen
Examinator:	Gianluca Tognon
Nyckelord:	äldre digital klyfta aktivt åldrande digital ojämlikhet etiska aspekter

Sammanfattning

Introduktion: Alla i samhället påverkas av den digitala omställningen och covid-19 pandemin har fungerat som murbräcka för både ökad digital transformering och ökad användning. Den äldre gruppen varit mest utsatt inte bara iform av ökad risk för död till följd av sjukdomen utan även varit begränsad i sitt sociala liv med minskad delaktighet som följd. Trots rekommendationer beträffande isolering och karantän har viss social interaktion ägt rum och även med hjälp av digitala verktyg men emellertid resulterat i ökad social isolering med ohälsa både på fysiskt och psykiskt plan (Folkhälsomyndigheten, 2022a). Covid-19 pandemin har gett upphov till etiska frågor, vilket aktualiserar andra frågor som exempelvis vilket samhället som skapas, vilka attityder som ska styra, vilka normer som samhället ska eftersträva och med det vilka etiska perspektiv det nya ska antas. Syfte: Studiens syfte är att undersöka äldres digitala delaktighet med fokus på den digitala klyftan med etiska överväganden för att resultera i ökad inkludering. Metod: En strukturerad litteraturstudie som inkluderade 11 vetenskapliga artiklar publicerade 2019–2022 som söktes i databaserna PubMed och Web of Science. Resultat: Resultaten visar det komplexa sambandet mellan äldres digitala användning för ökad delaktighet, för aktivt åldrande och samhällsengagemang. Slutsats: Trots ökad digital tillgång är äldre fortfarande utanför digitaliseringen i samhället av mångfaktoriella orsaker. För ökad digital inkludering och delaktighet föreslås genom resultat, att fokusera på de äldres olika behov och ändra perspektiv genom fokusera på det aktiva åldrandet som en resurs för samhället och dess utveckling.

ABSTRACT

Title: Elderly people's participation in an increasingly digital society, the digital Divide and ethics, a structured literature study

Author: Hemmenbach Annkatrin

Dept./School: Department of Public Health, School of Health Sciences, University of Skövde

Course: Master Degree Project in Public Health Science: Digital health and communication A1E, 15 ECTS

Supervisor: Sakari Suominen

Examiner: Gianluca Tognon

Keywords: elderly digital divide active ageing digital inequalities ethical aspects

Abstract

Introduction: Everyone in the society is affected by the digital transition and the Covid-19 pandemic has served as a gateway for both increased digital transformation and increased use. The elderly have been most exposed not only in the form of increased risk of death due to a disease but also as victims limitations in social life with reduced participation as an outcome. Despite recommendations regarding isolation and quarantine, some social interaction has taken place. Also with the help of digital tools, but has nevertheless increased social isolation resulting in ill health (Public Health Agency, 2022). The Covid-19 pandemic has given rise to ethical issues. Which raises other issues such as which kind of society is created, which attitudes prevail, which norms the society is apt to strive for and with which new ethical perspectives are to be adopted. **Aim:** The aim of the study is to investigate the digital participation of the elderly with a focus on the digital divide with special reference to ethical considerations such as potential for increased inclusion. **Method:** A structured literature review including 11 scientific articles published in 2019–2022 found in the databases PubMed and Web of Science. **Results:** The results showed at complex association between the elderly's digital use for increased participation, for active aging and community involvement. **Conclusion:** Despite increased digital access, the elderly still stand outside digitalisation in the society for multifactorial reasons. For increased digital inclusion and participation, the results suggest to focus on the different needs of the elderly and change of perspective by focusing on active aging as a resource for the society and its development.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INTRODUKTION	1
2	SYFTE.....	6
3	METOD.....	7
3.1	Datainsamling	8
3.2	Analys.....	9
3.3	Etiska överväganden	9
4	RESULTAT	11
5	DISKUSSION	17
5.1	Resultatdiskussion	17
5.2	Metoddiskussion	18
5.3	Slutsats	19
6	REFERENSER.....	21
7	BILAGOR	26

1 INTRODUKTION

Alla i samhället påverkas av den digitala omställningen och covid-19 pandemin har fungerat som murbräcka för både ökad digital transformering och ökad användning. Sedan dess har över 16 000 personer dött i covid-19 i Sverige, och över 6 miljoner globalt (Our Works in Data, 2022). De åtgärder som har satts in för att begränsa smittspridningen har inte bara haft ekonomiska konsekvenser i form av börsras och ökad arbetslöshet utan samtidigt har det påskyndat digitaliseringen av samhället. Där har den äldre gruppen varit mest utsatt inte bara iform av ökad risk för död till följd av sjukdomen utan även varit begränsad i sitt sociala liv med minskad delaktighet som följd. Trots rekommendationer beträffande isolering och karantän har viss social interaktion ägt rum och även med hjälp av digitala verktyg men emellertid resulterat i ökad social isolering med ohälsa både på fysiskt och psykiskt plan (Folkhälsomyndigheten, 2022a). Covid-19 pandemin har inte bara nationellt utan även världsvitt gett upphov till etiska frågor. Då pandemin kan förväntas ta ökad spridning vid kallare klimat som vid skifte sommar till höst med utveckling av olika varianter och mutationer (Folkhälsomyndigheten, 2022b). Det aktualiserar andra frågor om samhället som skapas, vilka attityder som ska styra, vilka normer som samhället ska eftersträva och med det vilka etiska perspektiv det nya ska antas.

Forskning om digital delaktighet är en pågående process eftersom den digitala tekniken ständigt utvecklas och förändras. Därmed behövs även fortsatt forskning om grupper som de olika faktorer hänger samman med och som kan bidra till jämlik delaktighet. Enligt en av de mer framträdande forskaren i ämnet, van Dijk (2020a) är det viktigt att kontinuerligt förbättra digitala färdigheter och erbjuda ytterligare möjligheter samt accentuera och motivera fördelar med internetanvändning för att skapa medvetenhet med positiva attityder hos användarna. Olika grupper och deras situation i ett alltmer digitaliserat samhälle behövs även belysas närmare som exempelvis gruppen äldre utifrån ett etisk perspektiv vilket motiverar ytterligare studier i området. Det tangerar även demokratifrågor och handlar om flera specifika etiska värden som rådande i ett samhälle som delaktighet, aktivitet, jämlikhet, rättvisa, autonomi, integritet och ansvar. Det är värden, etiska aspekter som bör beaktas vart och som helt eller delvis kan främjas eller hotas. Det etiska humanistiska perspektivet har en stark betoning på plikten att värna om och främja respekten av människovärdet samt poängterar värdighet och respekt. Det är kopplat till de mänskliga rättigheterna. Det innefattar även att tillvara ta och tillgodose andras möjligheter att bestämma över sina liv och samtidigt respektera friheten vilken beskrivs i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna som anger att "Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter". Dessa rättigheter har utrustats med förnuft och samvete och bör handla med varandra i en anda av gemenskap" (FN, 1948; artikel 1). Det här betyder i kontext att digitaliseringen och digitala verktyg kan ändra förutsättningar och påverka samt utveckla demokratins verktyg, metoder, processer och funktion (RISE, u.å.).

Digitaliseringsstrategin anger inriktningen för regeringens digitaliseringspolitik (Regeringskansliet, 2017). Visionen är ett hållbart digitaliserat Sverige. Det övergripande målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Digitalt kompetenta och trygga människor har möjlighet att driva innovationer med målmedveten ledning och infrastruktur (Regeringskansliet, 2017). Digital delaktighet och kompetens är delområden i den digitala utvecklingsstrategin för landet att skapa förbättrade möjligheter för människor och samhället för användning av digitala verktyg och tjänster.

Därutöver ges riktlinjer som på olika sätt syftar till att förbättra medborgares möjligheter att få den grundläggande digitala kompetens som krävs för att vilja och kunna vara med i den digitala utvecklingen (Regeringskansliet, 2017; Vinnova, 2021). Digitaliseringens betydelse för människors hälsa innebär ett fokus på människor och samhälle snarare än teknik och teknikutveckling (Folkhälsomyndigheten, 2018).

Äldre i det digitala ekosystemet

Det finns många sätt att kategorisera äldre men i texten används äldre för 65 år och uppåt medan äldre äldre åsyftar generellt ålderskategorin över 80 år. Äldre är en heterogen grupp med skiftande förutsättningar och variationer i åldrandet. Allt fler äldre personer får bättre hälsa och längre livslängd (Folkhälsomyndigheten, 2021a). Allt fler äldre har under covid-19 pandemin ökat användning av digitala verktyg och internet (Folkhälsomyndigheten, 2021b). Vilket visas genom att den digitala klyftan har förskjutits och hamnar nu mellan yngre äldre (här yngre än 75 år) och äldre äldre (äldre än 75) (SOU 2017:21).

Klyftan kan till största delen antas upphöra att vara åldersbunden, utan i stället vara knuten till utbildning, inkomst och yrkesbakgrund så kallad social stratifiering. Den komplexa digitala miljön beskrivs ofta som digitala ekosystem. Där digitala sfärer påverkar människors möjligheter och olika användningen av teknik vilket kan leda till ytterligare ojämlikheter (Djik, 2020). En ökningen i användandet av internet möjliggör för de äldre att ta del av samhällsinformation, underhålla sociala kontakter och främjar delaktigheten i samhället (Vinnova, 2021). Diskussionen om äldre och åldrandet inbegriper ofta ett fokus på sjukdom med bristande vitalitet, minskad kognitiv förmåga med ökade kostnader men enligt vetenskapliga belägg kan hälsofrämjande och förebyggande insatser ge positiva effekter på både hälsa och livskvalitet i gruppen (Vinnova, 2021; Liu et al., 2021). Ett förhållningssätt som bidrar till att ta tillvara de äldres erfarenheter, möjligheter samt resurser är en tillgång och investering för både den enskilde och samhället i övrigt. En ökad kunskap kring hälsosamt åldrande och dess olika beståndsdelar är viktiga förutsättningar för utvecklandet av strategier och åtgärder för främjandet av digital användning i de äldre åldersgrupperna (Folkhälsomyndigheten, 2018).

Att möjliggöra fortsatt engagemang i olika aktiviteter och även delaktighet i samhällslivet är viktiga "självstärkande" delar, det vill säga de representerar empowerment. Enligt Brülde (2011) leder ökad kontroll av livsvillkoren till ökad delaktighet i samhället. De äldre som använder digital teknik anser dock att det har blivit en allt viktigare del i livet. Genom att delta i internetbaserade aktiviteter kan det leda till en känsla av deltagande i samhället samt till ett mer hälsosamt åldrande (Larsson, 2016; Liu et al., 2021). Detta är enligt WHO (2019) en betydelsefull del av ett hälsosamt åldrande, "the process of developing and maintaining the functional ability that enables well-being in older age", det vill säga processen att utveckla och bibehålla den funktionsförmåga som möjliggör välbefinnande i äldre åldrar". Det här inbegriper också att samhället bör konstrueras så att möjligheterna till optimal hälsa möjliggörs med ett aktivt självständigt liv med en god livskvalitet samt utan diskriminering på grund av ålder, så kallad ålderism.

Delaktighet för hälsa och Agenda 2030

Hälsa kräver likvärda förutsättningar och villkor och är enligt WHO (1986) "Health is a state of complete physical, mental and social well-being, and not merely the absence of disease or infirmity" d v s. "Hälsa är ett tillstånd av fullständigt fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande, och inte bara frånvaron av sjukdom eller svaghet) och som det beskrivs innebär det ett större fokus på människans subjektiva hälsa där livskvaliteten prioriteras och ses som en resurs för samhället och dess invånare. Fördelaktiga samhälleliga effekter av att stödja hälsa och välbefinnande under hela livsloppet och i sammanhang av digitalisering har lyfts fram som ett led i social hållbarhet och dess främjande av både Europeiska unionen och Världshälsoorganisationen.

Digitalisering av samhället och dess olika aktiviteter och tillgång handlar även om folkhälsovetenskapliga problemställningar som påverkas, utvecklas eller förändras genom digitaliseringen. Begreppet "digital hälsa" inkluderar ett brett spektrum av aktiviteter och insatser riktade mot hälsoområdet (Vinnova, 2021). Det betyder dels att förmedla hälsoinformation, dels att stödja kommunikation om hälsa samt även att stödja människor till bättre hälsa och vikten av egenvård.

I Agenda 2030 beskrivs det närmare via olika globala hållbarhetsmål om vad som krävs för att möjliggöra en socialt rättvis övergång till hållbar utveckling samt vilken roll digital teknik spelar för att underlätta en övergång som är inkluderande och mer rättvis. Enligt epidemiologen R. Wilkinson kan den här övergången bland annat nås genom omfördelning av resurser av den ekonomiska sfären. Den tenderar inte bara mindre inkomstskillnader utan även gynnar samhället i övrigt genom en högre produktivitet utan oftast tenderar att vara mer socialt ansvariga (Wilkinson & Pickett, 2018). Agenda 2030 betonar det via 17 hållbarhetsmål och 169 olika delmål om vad som krävs för att möjliggöra en socialt rättvis övergång till hållbar utveckling samt vilken roll digital teknik spelar för att underlätta en övergång som är inkluderande och mer rättvis (UN, 2015). De mål som tangeras i arbetet är; mål 3 god hälsa och välbefinnande, mål 5 jämställdhet, mål 10 minskad ojämnlighet samt även mål 16 för ökad inkludering i hållbara samhällen.

Författarna och forskarna Wilkinson & Pickett (2018) pekar på att omställningen till hållbarhet måste ses som rättvis om den ska få offentligt samarbete och stöd. Det är essensen i hållbarhet och det viktigaste, att få allmänhetens deltagande och stöd är en stor samordnad insats högst väsentlig. Enligt Liu et al. (2021) kan användningen av internet visa sig främja aktivt och hälsosamt åldrande. Ju fler digitala enheter med tillgång till internet äldre har, desto högre är deras sociala deltagande med en friskare kropp och själ. Andra etiska frågeställningar kring digitalisering och hälsa är även informationssäkerhetsaspekten med behandling av personuppgifter och medborgares rätt till integritet (Vinnova, 2021). Vidare kan ökad förståelse i betydelsen av etiska aspekter och förhållningsätt stärka autonomi och delaktighet med ökad empowerment (Brülde, 2011).

Folkhälsovetenskaplig relevans

Folkhälsan kan verkligen dra nytta av digitaliseringen, som en möjliggörare. Det för en snabb analysering av möjligheter kontra risker som kommer att vara avgörande för en sund och

rättvis digital framtid. Den folkhälsovetenskapliga relevansen består av att alla har rätt till god och jämlik hälsa med digital kompetens för att navigera i det digitala landskapet. Med det förändrande förhållningssättet som den digitala tekniken erbjuder krävs det också att rätta frågor ställs som rörande etik och integritet; digital tillit och digital etik (Regeringskansliet, 2017; Vinnova, 2021). Det väcker vidare frågor och utmaningar relaterade till data och personlig integritet såsom hur alla ska kunna använda olika digitala tjänster, både offentliga och privata. Grundläggande är rätten att bli inkluderad och möjligheten till självständighet, att samhället ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet vilket framgår av 1 kap. 2 § regeringsformen (RF). Det samma går att utläsa från den antagna digitaliseringsstrategin alla människor, oavsett kön, social bakgrund, funktionsförmåga och/eller ålder, ska ha förmåga och möjlighet att bidra till och delta i det digitala samhället för medborgerligt engagemang och verksamhet. Det är viktigt att stärka hela samhället genom främjandet av en tydlig och hållbar digital delaktighet för åldersgruppen (Regeringen, 2017; Folkhälsomyndigheten, 2018).

Teori som lins för analys/tolkning

Teorin som kan ligga till grund och förklaringsram för vidare analys av artiklar och material är van Dijks forskning som förklarar den digitala klyftan (Dijk, 2020a). Det etiska perspektivet som nämns är under begreppet normativ etik, där likheter mellan politik och etiken tangerar värden som ger svar på hur och varför samt vilka ”spelregler” samhället bör verka för. Där den normativa etiken knyts samman den teoretiska bakgrunden med att benämna att ett etiskt perspektiv utifrån samhällets intresse att verka för att ”behov” och tillgång möts för motivation till ökad delaktighet, genom vilket motivation är grunden för delaktighet. Även Dijks (2020a) modell illustrerar motivation som en viktig grundförutsättning för digital delaktighet (”usage”) men att den också behöver byggas på med tillgång och färdigheter. Enligt van Dijk (2020b) anses ojämlikheter som baseras på dessa kategorier vara sociala. Den empiriska forskningen om den digitala klyftan särskiljer fyra typer av tillgång: motivation (motivation att använda digital teknik); fysisk och materialåtkomst (innehav av eller tillstånd att använda datorer och internetanslutningar); digitala färdigheter (innehav av operativa, informationsmässiga och strategiska digitala färdigheter); och användning (användningstid; antal och mångfald av digitala applikationer).

Motivation (motivation access) är den första och allra viktigaste eftersom idag har nästan alla de tekniska förutsättningar som krävs för att kunna använda internet. Processen för att ta sig an ny teknik eller till att använda redan befintlig teknik handlar om motivation (Dijk 2020a). Vidare kan van Dijks teori användas som underlag till förklaring och även kopplas till Maslows behovstrappa där motivationens komplexitet och dimensioner förklaras genom en holistiskt psykologisk aspekt (se figur 1; Maslow, 2013). Det här teoretiska angreppssättet förklarar och visar på att ifall de grundläggande, fysiologiska behoven är tillfredsställda färdas man framåt vilket förändrar och prioriterar andra behov. Maslows behovstrappa ingår i den psykologi som förklarar hur människor uppfyller behov. Motivation som begrepp används för att beskriva individens drivkrafter till vad som får denne att röra sig mot ett bestämt mål. Grundläggande behov såsom sömn och näring behöver till viss del uppfyllas innan andra steg kan uppfyllas. Maslow (2013) betonar även vikten av självaktualisering, som är en process för att växa och utvecklas som en person för att uppnå individuell potential.

Figur 1.

Genom den linsen kan motivbildningen hos de äldre förstås som en mångfacetterad process där det ingår biologiskt betingade drifter och behov, kognitiv bearbetning av upplevelser i den dagliga livsföringen, känsloreaktioner, omedvetna föreställningar samt kulturellt och socialt betingade attityder och värderingar. De skiftande situationerna och händelserna som digitaliseringsutvecklingen medför kräver ökad anpassning gentemot de krav som ställs och syften och mål som tar form. Den humanistiska linsen är en förklarings modell till hur människor har såväl fysiologiska som sociala och kulturella behov, där delaktigheten är en essentiell komponent och där begreppet, delaktighet har en särskild relation till demokrati samt lokala utvecklingsförlopp. Teorin bildar en referensram för att på ett adekvat sätt skapa en ökad förståelse för vilka värden och kvalitéer som ska beakta för ökad digital användning i gruppen äldre och även samhällets betydelse i den utvecklingen (Dijk, 2020a).

Problemformulering

Arbetets tema berör olika etiska förhållningssätt till digital delaktighet och hantering av data samt personlig integritet. Dessa utmaningar måste adresseras för att individen ska känna förtroende och tillit för det digitala samhället. Förhållandet mellan utveckling och innovation, lagring av uppgifter om användare och den personliga integriteten kräver en balans och att många aktörer med olika perspektiv kan samverka kring förändringsarbetet (Vinnova, 2021). Trots ökad satsning kring digital delaktighet är vissa grupper däribland de äldre, exkluderade och står utanför den digitala världen (Folkhälsomyndigheten, 2018). Enligt Internetstiftelsen (2021) är var femte pensionär en icke-andvändare. Även Myndigheten för delaktighet (2021) anser att digitaliseringen är viktig och kan bidra till ökad digital inkludering och delaktighet i samhället. För att viktiga samhällsfunktioner ska underlätta för så många som möjligt behövs det att ta hänsyn till alla grupper i samhället (Molala & Makubele, 2021).

Digital kompetens och tillgång till digital teknik är två grundläggande saker som påverkar möjligheten till delaktighet och dessutom möjlighet till medborgerligt engagemang och verksamhet. Här kan till exempel ekonomiska faktorer spela in eller om en person har någon i sin närhet som kan stötta i användningen av tekniken. I förlängningen handlar det om samhällstjänster, information och de konsekvenser samt även tidsaspekten, varaktigheten som kan bidra till ytterligare klyftor i samhället (Dijk, 2020b). Vidare visar studien att faktorer som ålder, kön, yrke, utbildningsnivå, hushållssammansättning, materiella och sociala resurser är

relaterade till ojämlikheter i termer av användande av olika enheter och tillbehör. Enligt van Dijk (2020b) kan tydliga skillnader mellan dessa ses. Dessutom kan resurser med materiell tillgång urskiljas vilket de visar är starkt kopplade till attityd gentemot internet, inkomst samt stöd i internetanvändandet.

2 SYFTE

Syftet är att undersöka äldres digitala delaktighet med fokus på den digitala klyftan och etiken för ökad inkludering i samhället.

Forskningsfrågor:

- När digitalt utanförskap får betydande konsekvenser, har samhället ett vidare ansvar och skyldighet att främja äldres digital delaktighet och samtidigt motverka den digitala klyftan?
- Finns det ett svar med etiskt perspektiv på den frågan?

3 METOD

Studien är en strukturerad litteraturstudie, där ett systematiskt tillvägagångssätt kommer att användas enligt skriftligt protokoll och på ett specificerat sätt, baserat på sekundärdata (10 vetenskapliga original artiklar/resultat). En litteraturstudie innebär att en sammanställning görs av befintlig forskning inom ett område (Bryman,2011). Material till underlaget kommer att hämtas från olika databaser som Pub Med, Web of Science samt Cinahl som är passande för frågeställningen och kontext same både kvantitativa och kvalitativa artiklar togs med i denna litteraturöversikt. Dessa databaser är centrala inom samhällsvetenskaplig forskning och kan genom strukturerade sökningar tillsammans ge en bred bild av forskningen. Studien baseras på en kombination av kollegialt granskade (peer-review) artiklar genom sökningar i databaserna PubMed, CINAHL och även Web of Science för bredd och variation. De val som görs är utifrån relevans till syfte och frågeställningen samt i avseende att få ett så brett urval som möjliggör en bred översikt i aktuell forskning kring ämnet. Enligt Bryman (2011) är en litteraturgenomgång ett tillvägagångssätt som minskar skevheter och bias. Litteraturstudier betraktas vidare som ett evidensbaserat angreppssätt genom att deras yttersta mål är att bidra och vara rådgivande till bland annat olika beslutsfattare och myndigheter (Bryman, 2011).

Litteraturstudien innehåller såväl kvalitativ som kvantitativ forskning då de bidrar med relevant och viktig kunskap kring digital delaktighet med fokus på den digitala klyftan och etiska perspektiv för ökad inkludering. Båda forskningsmetoderna kan många gånger komplettera varandra. Genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa studier kan förståelsen för problemområdet öka samt att resultatet blir tydligare (SBU, 2017). Där den kvalitativa skapar förståelse för både objektiv och subjektiv upplevelse och det kvantitativa genom olika statistiska beräkningar oftast undersöker kausala samband eller minst koppling mellan fenomen som syftar till evidens (Bryman 2011).

De olika metoderna kan påvisa aspekter och perspektiv genom att undersöka hur behov, tillgång och motivation samspelar med inställningen att använda digitala verktyg och tjänster och på sätt nå delaktighet. De artiklar som kom att inkluderas i analysen var i huvudsak de som behandlade digitala klyftan i förhållande till äldres digitala delaktighet och effekterna eller lösningar av den samma med etiska perspektiv. Då de etiska principerna ofta är invävda i begreppet delaktighet som även innefattar och rör etiska värden – i form av jämlikhet, rättvisa, autonomi, integritet (SBU, 2017). Dessutom söktes det på kodorden ”ethics” eller ”ethical” som inte uppvisade resultat. Vidare har studier från hela världen inkluderats med motiveringen att det bidrar till en nyanserad kunskap i relation till studiens syfte. Det resulterade i artiklar från Europa, USA och Kina. Exkluderingskriterier var de artiklar som visat sig behandla olika yrkesgrupper och/eller forskning av olika sjukdomar och/ eller cancer eller demens etcetera.

Inom forskning är det viktigt att uppnå så hög reliabilitet som möjligt. Vidare kan begreppet beskrivas som att bestående av olika systematiska reflektionsprocesser genom vilks kunskapsutvecklingen går att pröva och dela, med ambitionen att fynden ska gå att överföra från det sammanhang där den enskilda studien genomfördes till andra situationer (Malterud, 2014). Reliabilitet betyder i att samma resultat ska kunna uppnås om samma undersökning upprepades eftersom tillsammans med tidigare forskning, teori och empiri gällande frågeställningen kan påvisa god reliabilitet (Bryman, 2011).

3.1 Datainsamling

Studien baseras på en kombination av kollegialt granskade (peer-review) artiklar genom sökningar i databaserna PubMed, CINAHL och Web of Science gör bredd och variation. Dessa databaser är centrala inom samhällsvetenskaplig forskning och kan genom strukturerade sökningar tillsammans ge en bred bild av forskningen. Sökningen utfördes i april 2022 och avgränsades genom sökparametrarna till att enbart inkludera kollegialt granskade texter. Då databasen CINAHL endast gav resultat ej relevanta för studien sorterades den bort.

Genom upprepande sökningar med sökorden elderly, digital divide i ett första urval bland de tusentals träffar som blev första sökningsresultat. För att göra en bedömning om den funna litteraturen kunde vara relevant för att svara på uppsatsens frågeställning lästes artikelns abstract. Visade den sig vara relevant, hämtades denna artikel om fulltext var tillgänglig. Artiklar som i abstract verkat intressanta men som visat sig inte hålla god kvalitet eller tydlig relevans vid genomläsning har därmed valts bort. Sök kombinationer och strängar för åren 2021-2022 som använts är elderly or aged AND active aging AND digital divide som ger med inklusionskriterier publicerade det senaste året, 47 träffar i PubMed.

A "elderly" AND "active aging" AND "digital inclusion" OR AND "ethical perspective" ger 14 resultat. "elderly" AND "digital inclusion" OR AND "ethical perspective" ger 43 träffar. Sökningar förättades under flera datum med skiftande resultat. Begränsas sökningen till det senaste året ger samma sökning 59 resultat, medan med sökorden ethical aspects AND OR digital inequalities AND elderly OR aged AND digital divide ger 43 resultat men dock inte med den eftersträlvade relevansen för studien.

Sökningen med "elderly" AND "active aging" AND "digital inclusion" OR AND "ethical perspective" ger 133 resultat för vetenskapliga artiklar publicerade mellan åren 2019- 2022. Där flertalet strängar och kombinationer inte gav fullgott resultat för att vidare identifiera, värdera, välja ut och sammanställa kvalitativt högklassigt forskningsbevis som är relevant för frågan. Då en systematisk litteraturgranskning är en systematisk granskning utifrån det vetenskapliga syftet vilket innebär systematisk sökning (datainsamling) och systematisk granskning samt kvalitetsbedömning av data (databearbetning) är valda i relation till studiens syfte.

Pubmed gav med sökorden elderly or aged AND active aging AND digital divide ger 11 resultat under åren 2019-22, åren då covid-19 pandemin var mest aktiv. Genom ytterligare undersökning valdes abstract som lästes och de som inte verkade intressanta gallrades ut. 11 artiklar valdes ut för att redovisas i sammanfattad form i översikten, och av dessa gallrades bort då de inte ansågs hålla vetenskaplig kvalitet eller vara relevanta. Det visades att Pubmed gav med sökorden elderly or aged AND active aging AND digital divide ger 9 resultat, ändras sökningen med orden digital divide AND elderly AND OR active aging, för åren 2019- 2022 ger mer relevanta artiklar för studiens syfte då 7 artiklar visar bra kvalitet. Sökningen i Web of Science gav 4 artiklar (söksträng redovisas i bilaga 2).Artiklarna är från länder som Kina, Österrike, USA, Sverige, Israel/ Österrike, Spanien (redovisas i tabell 1).

3.2 Analys

Analysen genomförs som en strukturerad litteraturstudie som anses vara relevant för studie frågan men där ett systematiskt tillvägagångssätt har använts enligt skriftligt protokoll och på ett specificerat sätt. Databaser som kommer att användas är Pub Med, Web of Science och Cinahl. Tillvägagångssättet och metoden är anpassade efter behov och frågeställning där litteraturstudie ansågs vara den mer lämpliga för att besvara den ställda forskningsfrågan (Bryman, 2011). Exkluderings kriterier som tillämpas är om de vetenskapliga publikationerna saknar relevans för studiens syfte och även beskrivning eller användning av e-hälsoteknik i relation till sjuk- och hälsovårdsområdet eller är litteraturöversikter.

De artiklar som motsvarade studiens syfte utifrån relevans och syfte granskades utifrån etiska riktlinjer och regler för att säkerställa att vid utförandet av studierna följts. Artiklarna som inkluderas i studien är alla enligt vetenskaplig metod och kontrollerade i Ulrichweb för att få information om artikeln var vetenskapligt förankrad. Artiklarna som inkluderas i studien är alla enligt vetenskaplig metod, PRISMA och därefter tematiskt granskats och utifrån van Dijks (2020a) förklaringsmodell om tillgång. Därefter har de ytterligare lästs ett flertal gånger, analyserats och effektiviserats i övergripande teman (tabell 3; Bryman 2011).

Flödeshema som exempelvis PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta- Analysis) och i de fall den inte passade användes även SBU:s mall för stöd och rekommendationer har använts för att säkerställa kvalitet (Prisma, u.å; SBU, 2020). Därefter har de lästs ett flertal gånger, analyserats och för att senare effektiviserats och förklaras i teman (Bryman 2011).

3.3 Etiska överväganden

Det är viktigt att ta etiska aspekter i beaktning när man genomför en forskningsstudie. De etiska överväganden som gjordes var att artiklarna var peer reviewed och granskade enligt etiska riktlinjer och regler. Vidare togs även ställning till om artiklarna redogjorde för etiska principer och huruvida de följde Helsingforsdeklarationens krav på studier gällande människor (WMA, 2013). Enligt Helsingforsdeklarationen ska vetenskapliga studier som bedriver forskning på människor vara godkända av en kvalificerad forskningsetisk kommitté som står oberoende gentemot forskare, sponsorer och övrig påverkan utifrån (WMA, 2013).

Helsingforsdeklarationen ställer även forskningsetiska krav såsom att deltagare i studier ska ha lämnat ett informerat samtycke och erhållit information om studien samt att det är när som helst möjligt att avbryta deltagandet utan negativa följder. Bryman (2011) visar på att identifiering av deltagare i forskning med insamling information och data endast får användas för forsknings ändamål samt att även säkerställa att hantering av den samma sker enligt gällande lagstiftning för att skydda individernas personliga integritet.

För att en studie skall vara etisk korrekt och riktig bör Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska vara uppfyllda. De principerna inkluderar: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2017). Vidare så har The European Code of Conduct for Research Integrity, som togs fram 2011 av All European

Academies (ALLEA) och European Science Foundation (ESF) har nyligen reviderats . Det dokumentet ses över vart tredje till femte år för aktualitet. Skälen till den senaste revideringen var bland annat utvecklingen inom vetenskaplig kommunikation (digital), granskningsförfaranden, open access publicering, användning av databaser samt utnyttjande av sociala medier och allmänhetens medverkan i forskningen. Grundad i ALLEA:s arbetsgrupp för vetenskap och etik och tillsammans med viktiga intressenter inom europeisk forskning, offentliga såväl som privata, för att förankra revisionen och skapa en känsla av delaktighet (ALLEA, 2018). Vilket visar att etiska frågor och ställningstagande är inte statiska utan behöver granskas för ökad säkerhet och redlighet. Då aktuell studie inte behandlar varken människor, personuppgifter eller involverar djur eller annat biomaterial behövs inget etiskt godkännande (Vetenskapsrådet, 2017).

4 RESULTAT

Resultaten visar det komplexa sambandet mellan användning av internet för ökad delaktighet, för socialt kapital för aktivt åldrande och välbefinnande. Att vara uppkopplad online påverkar äldres sociala kapital och välbefinnande på olika sätt, delvis i förhållande till den genomsnittliga tiden som spenderas digitalt. De teman innefattar kompetens och lärande som behövs för optimal delaktighet, relevans och användning genom program samt lösningar som presenteras som ökad teknikdesign och även ökad kontakt mellan generationer.

Maslows behovsmodell förklarar och beskriver en rad behov, inklusive behov av fysiska, säkerhet, aktning och självförverkligande i olika steg som motiverar och leder till självförverkligande (Maslow, 2013). De digitala behoven går att applicera och är liknande som i behovsmodellen som skapar ramverket genom olika perspektiv applicerat på digitala behov. Individer agerar enligt den kategori av behov som de eftersträvar; sålunda bidrar Maslows behovshierarki med ett fokus och förståelse för olika motivation (Maslow, 2013). De digitala behoven eller tillgångar utvecklades och presenterades av den nederländska forskaren van Dijk (2020a) som nyanserade dem vidare. Även om digitala medier för närvarande inte kan sägas falla inom kategorin grundläggande behov, kan exempelvis varje arbete eller samhällsinformation i framtiden kräva erfarenhet av informations- och kommunikationsteknik, handhavande av digital teknik. I nuläget är det i första hand de "högre" behoven av identitet, kommunikation, socialitet och status som tillgodoses genom användningen av digitala medier. Även om behov kan vara delvis omedvetna, är motiven som härrör från dessa behov alltid medvetna. En enda anledning att agera kan vara ett motiv, och motivation involverar ofta flera motiv. Användningen av digitala verktyg med exempelvis sociala medier motiveras av skäl som socialt umgänge, lärande, önskan om personlig utveckling och livstillfredsställelse, eller bara fördriva tid (Dijk, 2020b). Tillfredsställelse är det önskade resultatet av en målinriktad handling - uppfyllandet av ett eller flera motiv. När målet är nått och dessutom skapar en positiv känsla kommer det att upprepas och motsatsen vid negativa känslor eller upplevelser.

Med artiklarna som underlag till resultatet presenterar olika äldre individers tillgångar (access) som påverkar och motiverar digitalanvändning. De "tillgångarna" beskrivs av den nederländska forskaren van Dijk som fyra olika steg, bestående av motivation (access som kan översättas till närhet), physical access (sociala resurser), digital skills access (tekniska färdigheter) och usage access (behov) som går i varandra och i samverkan behövs för att motverka digital klyfta (Dijk 2020a). De centrala teman som under analysen har utformats underlättar vidare granskning. De teman och mönster som kunnat urskiljas ligger under tre olika teman. Dessa teman representerar vad som fokuserat på gällande äldres digitala delaktighet och samhällsansvaret som innefattar även möjlighet till medborgerligt engagemang och verksamhet.

Dessa teman kan kategoriseras under tre punkter:

1. Delaktighet
2. Aktivt åldrande som program för ökad delaktighet
3. Lösning

Delaktighet

För att kunna delta aktivt som äldre i det alltmer digitaliserade samhället måste det ges möjlighet (access) i olika former såsom program, individuella kurser men även bör man förstå anhörigas roll i att förhålla sig till och förstå information, för att nå delaktighet och inflytande (Dijk, 2020). Ett flertal studier behandlar olika insatser riktade till äldre för att minska digitalt utanförskap och brister inom digital kompetens för ökad delaktighet. Det betonas i Bunbury et al. (2022), Gleason & Suen (2022); Arthanat (2021), Harvey et al. (2021). De studierna visar på olika dimensioner av ökad digital delaktighet där den digitala kompetensen är av vikt och är en central del av att vara medborgare idag. Det är viktigt att visa på att det finns en koppling mellan digital ojämlikhet och andra former av ojämlikhet. Därmed kan det vara svårt att helt sluta klyftan med enbart digitala åtgärder (Gleason & Sue 2022; Liu et al., 2021).

Studien av Bunbury Bustillo et al. (2022) förklarar att olika samskapandeprocesser kan motivera och engagera samt bidra till äldre människors digitala användning. Totalt 85 individer valdes ut för studien via centrum för äldre. Genom fokusgrupper som bestod av 6–8 individer i åldersspannet 60 till 75 år och över 75 år främjades lagarbete, deltagande och beslutsfattande främjades. Syftet var att ta fram en webbsida på kommunens hemsida som skulle vara användbar och tillgänglig för äldre människor och innehålla all behövlig information de behöver. När det gäller deltagarnas profil var 53 % kvinnor och 47 % män. 42% av deltagarna hade genomgått grundskoleutbildning, 26% gymnasieutbildning, 13% hade mellanliggande universitetsstudier och 15% hade högre universitetsstudier. När det gäller användningen av ny teknik så 25% att de använde en surfplatta och mobiltelefon, 34% att de använde en surfplatta, dator och mobiltelefon och 40% att de bara använde en mobiltelefon. Utbildning såsom föreläsningar och praktiskt handhavande hölls med var och en av grupperna Sessionerna varade i cirka 2 timmar, på olika dagar. Resultatet visar att ju äldre personen är, desto större är klyftan och inte bara i gällande samhällsinformation utan även inför de fritids- och sociala aktiviteter såsom videosamtal, sociala nätverk etcetera (Bunbury Bustillo et al., 2022).

De amerikanska forskarna Gleason & Suen (2022) pekar på att olika samverkandefaktorer såsom kostnader för digitala enheter och bredbands tillgång med olika kunskapsfrämjande program kan påverka digital delaktighet. Studien bestod av 20 äldre i Baltimore, Maryland som genom ett federalt finansierat program som kostnadsfritt surfplatta, bärbar dator eller smartphone och tillgång till bredbandsåtkomst. Vidare erbjöds och tillhandahöll stödjande utbildning och valfri enskild handledning för att ansluta till internet och använda grundläggande funktioner som exempelvis e-post och videokonferenser. Genom prisvärt internet och digitala enheter, träning och uppsökande verksamheter kan väsentligt bidra och främja digital användning och deltagande. Arthanat (2021), betonar vikten av tillgång och utbildning för ökad delaktighet. I en randomiserad kontrollerad studie, med 6 månaders intervall, av ett individualiserat utbildningsprogram för äldre vuxna (n = 42 i utbildningen och n = 43 i en kontrollgrupp). Enligt analys av olika aktiviteter såsom fritidsaktiviteter, hälsohantering och även andra instrumentella aktiviteter i det dagliga livet visade på att de äldre som ingick i programmet var betydligt mer aktiva än de i kontrollgruppen. Enligt Harvey et al. (2021) en mix methods studie med litteratur sökning och kvalitativa intervjuer som grund, bekräftar att äldre människor utgör en stor del av dem som behöver hjälp och att de

ofta kämpar med digitala enheter och dess användning på en grundläggande nivå. Deltagarna nämnde också fysiska hinder till digital tillgång och även problem relaterade till ålder och ålderdom.

Bakshi & Bhattacharyya (2021) visar att deltagarna under covid-19 pandemin förlitar sig på pekskärmar och tangentbord, digitala enheter för delaktighet och för vardagens interaktion, för att arbeta hemifrån, få tillgång till information och eller använda "väsentliga tjänster". Genom kvalitativa djupintervjuer som genomfördes med 30 yrkesverksamma i åldrarna, <60 år, bosatta i en storstadsstad i östra Indien visar att när deltagarna känner sig isolerade, omvärderar de sina traditionella normer för social interaktion ansikte mot ansikte och visar på drivkraft och motivation att ta till sig digitaliseringens möjligheter med olika hinder såsom attitydbarriärer, tidigare negativa erfarenheter, oro över cybersäkerhet, komplicerade tekniska instruktioner och även brist på stödande inlärningsmiljö.

Enligt van Dijk (2020a) är motivation en viktig grundförutsättning och även en drivkraft för digital delaktighet ("usage") men att "behovet" behöver understödjas med tillgång och färdighet. Det för att optimalt kunna delta aktivt i det alltmer digitaliserade samhället. Vidare betonar van Dijk (2020b) att digitaliseringen innebär nya former för att förhålla sig till och förstå information, för både delaktighet och att kunna delta. Att inneha digital kompetens är en central del av att vara delaktig i samhället idag. Det visar studien av Liu et al. (2021) att den digitala aktiviteten och internet frekvensen hos äldre främjar socialt deltagande samt även ett positivt samband mellan fysisk och psykisk hälsa. Där motivation och uppmuntran är rekommendationer som samtidigt säkrar och säkerställer äldres digitala delaktighet (Liu et al. (2021). I studien mäts antal internetenheter, internetfrekvens och "online" lästid, om de äldre kan göra/ utföra elektroniska betalningar, öppna webbsidor och söka efter information med olika typer av aktiviteter och intensiteten i de samma (Liu et al., 2021). De indikatorerna för hälsa, socialt och digitalt deltagande samt aktivt åldrande analyserades med hjälp av regressionsanalys för den digitala klyftan och den digitala förmågan och vidare användes för livstillfredsställelse och säkerhet som klassificerande variabler för att preliminärt utforska förhållandet mellan den digitala klyftan och indikatorerna för aktivt åldrande. Studien visar på att ju större den digitala klyftan är desto svagare blev deras känsla av fysisk och psykisk hälsa och även socialt deltagande, så att förverkligandet av aktivt åldrande begränsades och de äldre gruppernas livstillfredsställelse försvagades, vilket ytterligare bekräftar effekterna av den digitala klyftan på aktivt åldrande. Vidare visade studien att ju högre grad av internetanvändning desto bättre hälsotillstånd och desto starkare livstillfredsställelse. Jämförelsen med de yngre åldersgrupperna påvisade att olika åldersgrupper har olika grader av acceptans av digital teknik. Dessutom pekade resultatet på en ökat deltagande i social trygghet, hälsonivå och känsla av socialt deltagande och delaktighet. Vilket gör att van Djiks forskning om digitala "tillgångar" med Maslows behovsteori är högst relevanta då även de synliggör de etiska perspektiv på delaktighet som behov på gemenskap (Dijk, 2020b). Vilket enligt Köttl et al. (2021) och Lopez Seguí et al. (2019) är vidhängt ett engagemang och kontakt över generationer även Bunbury et al. (2022) och Lopez et al. (2019) pekar på vikten av stödande familjenätverk gällande digital användning för delaktighet.

Köttl et al. (2021) menar att den sociala miljön kan medvetet eller omedvetet manifesteras ålderism och även designen av teknik, bidrog till synes till internaliseringen, införlivning av andras tankar, värderingar och reaktionssätt i den egna personen, av åldersstereotyper med lågt digitalt deltagande och engagemang.

Studien av Anderberg et al. (2020) uppvisar data med urvalet (n = 630) och de exkluderade personerna (n = 103). Där 62,4 % av deltagarna var aktiva internetanvändare. Denna andel

minskade kraftigt med åldern: i åldersgruppen 65–74 år var 87,1 % användare, i åldersgruppen 75–84 år var 60,3 % användare och i åldersgruppen minst 85 år var 20,3 %. I ytterligare en studie från Sverige, Falk et al. (2019) visade genom ett tvärsnittspopulationsbaserat urval av 70-åringar, The Gothenburg H70 Birth Cohort Study under åren 2014–16. Deltagare som undersöktes var n 1136 under åren 2014–2016 där all data samlades in med hjälp av strukturerade intervjuer och enkäter. Skillnader i proportioner uppvisades i sambandet mellan internetanvändning och självskattad hälsokontroll för hälsofaktorer, hörsel- och synnedläggning och sociala kontakter. Studien understryker att internet som kommunikationskanal för information och utbildning som även stärker de äldres position som aktiva och engagerade samhällsdeltagare (Falk et al., 2019).

Faran är att det skapas en exkluderande infrastruktur där exkludering kan ske från vilka behov inte kan uppfyllas från det vill säga möjligheten att få tillgång till samhällsservice och tjänster (Harvey et al., 2021). Svårigheter att komma åt tjänster skapar orättvisor och kan dessutom bidra till minskad tillit till som i sin tur är kopplat till andra samhällstjänster och medborgerliga rättigheter. Även Anderberg et al. (2020) påpekar att ”variationer i internetanvändning är oroande eftersom oförmågan att använda internet negativt kan påverka äldre människors dagliga liv och hälsa”.

Aktivt åldrande som program för ökad delaktighet

Enligt Gleason & Suen (2022) kan program som tillhandahåller kostnadsfritt både utrustning och bredbandsåtkomst samt även stödjande utbildning och enskild handledning bidra till ökad digital delaktighet. Detsamma beskrivs i en spansk undersökning där olika grupper erbjuds utbildning och handledning med generations överskridande metod med yngre handledare (Bunbury Bustillo et al., 2022). Skapandet av de olika programmen tangerar och visar på att äldre individer har / kan lära och en vilja ”lust” för lärdom men att olika hinder eller ”tillgångar” kan komma i vägen. Det kan röra sig om personliga hinder och eller strukturella hinder som tillgänglighet och information. Elimineras dessa så undanröjs också eventuella motivationsproblem. Vilket framkommer i Gleason & Suen (2022) att bredbandstjänster snabbt blir erkänt som en nödvändighet och att frågor om tillgänglighet och överkomliga priser är även oupplösligt kopplade till att främja rättvisa. Många av programmen förlitar sig på uppsökande partner såsom samhällsbaserade organisationer för att sprida information om sådana förmåner. Efter utvärdering och analys av programmet visade att seniorerna upprepade gånger identifierade utbildning som den mest användbara komponenten.

Ytterligare en studie, Arthanat (2021) som framhåller utbildning som motivations stärkande som grund för långsiktig effekt av digital användning där i en randomiserad kontrollerad studie av demografiska kohorter. Utvalda var n=42 i utbildning och 43 i kontrollgrupp där efter analys av data med 6 månaders intervall (df =4,1) efter träning, visade på att de äldre i utbildnings gruppen ägnade sig åt ett brett spektrum av olika fritidsaktiviteter (p= 0.03) och även viss hälsohantering (p=0.006) samt även ökad aktivitet i det dagliga livet (p=0.02). Resultatet visar att program med kunskapsökning tillika höjer teknik acceptansen och kan även ge en varaktig känsla av oberoende som motiverar ökat digitalt nyttjande (Arthanat, 2021; López Seguí et al., 2019).

Lösning

Lösningar kring de fyra olika nivåerna av van Dijks digitala tillgångar presenteras av de 11 artiklarna där samstämmighet råder kring att lösningar ses inom ramen av delaktighet och kontextuella sammanhang. Ytterligare med Maslows behovsteori som tillför förståelse att individer agerar enligt den kategori av behov de eftersträvar eller motiveras i att eftersträva som exempelvis framkommer i studien av Köttl et al. (2021) som beskriver behov i fyra underkategorierna som "kompetens och lärande", "relevans och användning", "teknikdesign" och "kontakt mellan generationerna". Genom en kvalitativ innehållsanalys med deltagare, n = 15. Data analyserade med tillämpning av både deduktiv kategorisering och induktiv kodning. Vilket påvisade att den sociala miljön och kontext samt designen av teknik är av vikt vid inkluderande teknologidesign, åldersfria inlärningsmiljöer och medvetenhetskampanjer om livslångt lärande kan bidra digital användning med ökad delaktighet.

Vidare kan begreppet digital delaktighet beteckna skiftet från ett fokus på frågan om tillgång eller icke-tillgång, till ett mer sociopolitiskt angreppssätt där etiska frågor lyfts som där attityder och frågor om delaktighet i samhället aktualiseras. Det pekar på data som kan tyda på att det finns ett samband mellan digitalt utanförskap och socioekonomisk ojämlikhet. Två studier av äldre och deras användning av internet i Sverige och även Österrike och studien från Storbritannien visar att den grupp som befinner sig i ett digitalt utanförskap i högre grad består av äldre, oftast med lägre utbildningsnivå, arbetslösa, funktionshindrade och socialt isolerade än genomsnittet (Anderberg et al., 2020; Falk et al., 2019; Harvey et al., 2021).

Studien från Österrike, Gallistl et al. (2021) presenterar data från 15 halvstrukturerade intervjuer med äldre vuxna (65+) som identifierar sig som "icke-användare" av digital teknik. Resultat pekade på att de äldre uppfattade eller såg sig själva som "icke-användare" av digital teknik medan de engagerade sig regelbundet med digital teknik och där digital teknik spelade en avgörande roll. Många äldre i studien devalverade sina egna kompetenser och från deras perspektiv uppfattade sig de sig som oftast i utanförskap, där digital teknik ansågs vara antingen onödigt eller som en tidskrävande hobby. Slutligen visade intervjuuppgifterna att vara involverad i dessa teknikmetoder också bidrog till särskilda attityder, bilder och erfarenheter av ålder och ålderdom. Att inte kunna använda nyttja (eller lära sig) digital teknik på det sätt som det är avsett för innebar att respondenterna upplevde "brist" i tillgång och därmed inte blev motiverade till fortsatt användning. De upplevde sig som gamla eller exkluderade i ett digitaliserat samhälle. Lösningen som föreslås i artikeln är att förstå och motivera äldre hur digitalisering och teknik är relaterade till att skapa och upprätthålla identitet samt även i erfarenheter av digitalisering i moderna samhällen. Enligt Anderberg et al., (2020) kan delaktighet förstås utifrån ett helhetsperspektiv, att individen som känner digital delaktighet, är en person som besitter tillräcklig kunskap för att kunna använda digitala verktyg och tjänster för att ta del av olika aspekter av samhällslivet. Därmed är vikten i motivering att design och utveckling av digitala verktyg utrustning bör möta de äldres behov. Ytterligare en studie från Sverige betonar att civil samhället bör stödja användningen av Internet och även överföring av verkliga aktiviteter skulle kunna överföras till online aktiviteter för att upprätthålla sociala kontakter samt även motivera, kunna locka till sig nya verksamhetsområden och tjänster för äldre. Vilket skulle kunna få seniorer att känna sig friskare och påverka deras möjligheter att leva ett självständigt liv.

Den digital delaktighet främjas av att behov blir tillgodosedda för att nå nästa steg i hierarkin

eller understödjas vidare med ökad tillgång och färdighet (Maslow, 2013; Dijk, 2020a). Enligt López Seguí et al., (2019) visar att valmöjligheter, äldre individers fria val att bestämma vad de vill lära sig, utveckla och praktisera underlättar och motiverar. Dessutom kan just flexibilitet i lärande momentet vara en av projektets styrkor.

Bakshi & Bhattacharyya (2021) betonar även lösningar av teknikdesignutveckling och tillverkare om behovet om "äldrevänlig" design och relevans för de äldres behov. Lösningen för digital utveckling i Indien föreslås av forskarna att vidare skapa stödjande miljöer för de äldre att lära sig digital teknik. Genom att undervisa och utbilda digitalt marginaliserade delen av samhället är inte bara viktigt utan också utmanande på grund av bland annat demografiska skillnader.

5 DISKUSSION

5.1 Resultatdiskussion

Studien tar sin utgångspunkt och beskriver samhällets digitalisering och utifrån på vilket sätt ett antal studier bidragit på olika sätt till att stärka äldres delaktighet och engagemang. Resultat relateras till van Djiks modell om tillgång (nåbarhet) i relation till den digital klyfta och utanförskap (2020) med Maslows teori som ger förståelse på äldre människors engagemang i civilsamhället och betydelsen av detta engagemang. Behov som underlag för motivation, där det ses som en permanent drivkraft för alla följande faser: fysisk tillgång, digital färdigheter och användning. Modellen fokuserar på resultaten av de fyra faserna av tillgång (behov): fördelarna eller effekterna av att ha och använda digital teknik, eller inte ha och använda den. Inledningsvis kan det påvisas tre teman som tangerar etik från olika perspektiv på delaktighet som beskriver olika aspekter som berör äldre personers digitala delaktighet i samhället, vilket inbegriper olika aspekter av digitala aktiviteter innefattande bland annat samhällsengagemang som olika aktiviteter och hobbyer. Begreppen är delaktighet, vilket i sin tur kan kopplas samman med motivation och behov med inklusionsdrivande program som gynnar äldres inflytande utifrån ett etiskt perspektiv och engagemang i samhället (Arthanat, 2021; López Seguí et al., 2019; Gleason & Suen, 2022).

Enligt Harvey et al. (2021) granskning av användningen av olika digitala förmåner såsom socialtjänst eller andra välfärdstjänster har begreppet "fysisk" digital tillgång näst intill försvunnit i digitalt utvecklade länder som Storbritannien. Det betyder att individers grundläggande, fysiologiska behov är tillfredsställda vilket möjliggör utrymme för högre naturgivna behov som kan komma till uttryck vilket inbegriper ett humanistiskt perspektiv. Den teoretiska strukturen eller ramverket utgör ett effektivt stöd som förklarar och beskriver ackumulerade fakta som mer tillgänglig och därmed mer användbara i både praktik för implementering och för vidare forskning. Däremot kvarstår frågor kring motivation och färdigheter, kompetens och de kan till och med breddas vilket lyfter det etiska perspektivet och därmed samhällets ansvaret för att vidare utveckla digitala färdigheter. Enligt Brülde (2011) är etiska problem en form av så kallade beslutsproblem som inbegriper oklarhet kring agerande eller vilket handlingsalternativ som bör utföras.

Den kulturella kontexten och samhället kan vara av betydelse och vikt. Enligt studien av Lieu et al (2021) är forskningen kring äldre och digital delaktighet i Kina fortfarande ett svagt område och studier kring ämnet har värde för utformningen av digitala policyer för åldrande som lämpar sig för aktiva äldre. Det antyds i flertalet artiklar att trots tillgång till internet via enheter som datorer eller mobiltelefoner visar resultat på en klyfta mellan åldersgrupper som verkar kvarstå. Där olika faktorer samverkar och bidrar till hinder på både grupp som individuell nivå (Anderberg et al., 2020; Falk Erhag et al., 2019; Gallistl et al., 2021; Köttl et al., 2021; López Seguí et al., 2019). En av de faktorer som lyfts fram är rollen av socioekonomiska hinder, såsom låg utbildning eller låg inkomst. Studier har också belyst hur upplevelser av teknikanvändning och icke-användning är nära kopplade till attityder och upplevelser av ålder och åldrande, som att känna sig för gammal för att lära sig digitala enheter men även om många orsaker till och hinder för teknikanvändning har identifierats senare i

livet. Detta understryker vikten av stödjande sociala nätverk samt även beroende av kontakternas inställning (attityd) till digital teknik eller hur det stödjer lärande och delaktighet samt även kan motivera (Arthanat, 2021; Gallistl et al., 2021; Köttl et al., 2021). En viktig aspekt av ålder som, även adopteras av de äldre, är kopplad till synen på äldre och åldrande där stereotypen av äldre vuxna illustrerar dem som sårbara och i behov av hjälp när de använder digital teknik. Vidare förstås av resultatet att motivation och motivbildningen är en viktig och komplicerad process av olika biologiskt betingade behov och där upplevelser är ofta omedvetna föreställningar och känslor. De kan vara kulturella och sociala anpassade attityder och värderingar samt även anpassning till skiftande situationer och händelser med de krav som ställs och syften och mål som tar form där (Bakshi & Bhattacharyya, 2021; Liu et al., 2021; Köttl et al., 2021).

5.2 Metoddiskussion

Ämnet som har bearbetats är äldres digitala delaktighet utifrån den digitala klyftan, delaktighet och etiskt perspektiv (jämlighet och rättvisa). Ämnet är högaktuellt då covid-19 pandemin och smittspridningen i samhället avtagit och en sammanfattning av den äldre utsatthet inte bara för sjukdom utan även för bristande digital förmåga (Folkhälsomyndigheten, 2022; Internetstiftelsen, 2021). Det är passande då det sätter fokus på frågor som i förlängningen betyder jämlighet och värde, etisk värdegrund i samhället samt vikten av digital integration med ökad delaktighet av äldre. Dessutom bidrar policyer och rättsliga ramar för säkerställande av integritet och säkerhet för äldre personer i den digitala ekosystemet (UN, 2021). Att belysa behovet av ett rättsligt bindande instrument för äldre personers digitala delaktighet, som tangerar rättigheter och ett intersektionellt personcentrerat synsätt på mänskliga rättigheter är viktigt (Brülde, 2022; Wilkinson & Pickett, 2018).

Litteraturen som ligger till grund för den teoretiska bakgrunden har sökts via Högskolan i Skövdes bibliotek, med tillgång till databaser. De 11 artiklarna som valts var skrivna på engelska och spanska. Texten från artiklarna har översatts och tolkats vilket kan påverka tillförlitligheten. För att minimera risken för urvalsbias användes två databaser med strukturerad litteratursökning. Emellertid är det omöjligt att inte påverka forskningsprocessen däremot behöver den inte vara negativ utan genom medvetenhet förhindra och minimera påverkan (Malterud, 2014). Styrkan i studien är att författaren har varit konsekvent i sökningarna med risk för att relevanta artiklar sorterades bort. Som sagt var artiklarna skrivna på engelska och spanska vilket kan leda till både förvrängning och/eller feltolkning av begrepp och ord, bias då författaren inte vanligtvis använder de språken regelbundet (Bryman, 2011). En skevhet som genom kontinuerlig genomgång av materialet kan ha förhindrats genom användning av externa översättningsprogram. Litteraturen i arbetets teoretiska bakgrund och artiklarna som använts i tidigare forskning tillämpar varandra och bidrar till en högre kvalitet av arbetet. Eftersom det var svårt att finna litteratur och artiklar som endast belyser de etiska perspektiv på digital delaktighet bland äldre utifrån det fastställda syftet så antogs och genomfördes sökningar på begreppet digital divide som belyser digital ojämlikhet. Den ojämlikheten används vanligtvis mellan yngre och äldre vilket även innefattar etiska aspekter som är integrerade i frågeställningen. Det förhållningssättet kan till viss del påverka arbetets tillförlitlighet och dess generaliserbarhet. Validitet och reliabilitet påverkas följaktligen av hur

man samlat in och bearbetat data på ett systematiskt sätt och även beskriver hur resultaten under processen har vuxit fram (Bryman, 2011). Genomgående för studien är att transperans och öppenhet gällande arbetsgång och även att egna värderingar samt åsikter framträder inte i studien utan studien följer god forskningsed (Vetenskapsrådet, 2017).

5.3 Slutsats

Det första och mest uppenbara som kan sammanfattas är att alla studier som fokuserade på någon form av inläring har gett positiva resultat. Genom användning av Maslows behovs trappa och van Dijiks modell om olika (digital) tillgång som förklaringsram för ökad förståelse går det att utläsa gruppens behov för ökad digital kunskap med inkluderande teknologidesign och flexibilitet av olika inlärningsmiljöer.

När det gäller svar på de frågeställningar som har samhället ett vidare ansvar och skyldighet samt finns det ett svar med etiskt perspektiv på den frågan?

Genom policys och riktlinjer tillsammans med etiska perspektiv har länderna som studien baserats på genomgående uppvisat vilja till ökad digital delaktighet av äldres allmänna sociala deltagande. Trots olika kulturella kontexter och sammanhang är globala behoven likadana. Dock är ett digitalt utanförskap mer komplext liksom digital delaktighet. De olika perspektiv och bakgrunder som beskrivs visar alla på vikten av att alla kan utnyttja digital teknik fullt ut för delaktighet och möjlighet till medborgerligt engagemang och verksamhet. För närvarande är digital integration, liksom hälsa, socialt och ekonomiskt fördelad. De med lägre tillgång till och överkomliga priser till ny teknik och utrustning inkluderar äldre människor och andra utsatta grupper (Liu et al., 2021; Gleason & Suen, 2022; Bunbury et al., 2022). Även om den digitala integrationen är mycket bra i Sverige så måste den fortsatt utgöra en viktig del av statlig och nationell politik och även strategisk planering i framtiden med hänsyn såsom ekonomi och andra individuella egenskaper (Regeringskansliet, 2017; 2022; Internetstiftelsen, 2021). Det kommer att vara avgörande hur digital delaktighet, den digitala klyftan hanteras och avgörande i förhållande till folkhälsan både nationellt och globalt. Det här kräver politiska beslut som ger svar på hur samhällets regelverk bör vara utformat (Brülde, 2022). För att uppnå en säker och hållbar utveckling är Agenda 2030 och digital teknik viktiga instrument såsom intersektionell och inkluderande utveckling med implementering och tillgång till alla. Den fortsatta digitaliseringen av samhället utan etiska överväganden kommer sannolikt vidmakthålla just de ojämlikheter som den digitala tekniken hoppas kunna åtgärda. I Sverige bedöms alltså att den digitala delaktigheten hög i internationell jämförelse även om det finns behov av att främja en ökad digital delaktighet bland delar av befolkningen (Anderberg et al., 2021; Falk et al., 2021). Vidare kan det konstateras att när det gäller digital användning och delaktighet så görs det insatsomfattande och angelägna insatser av ansvariga myndigheter och organisationer för att höja den digitala delaktigheten och tillgänglighet till digital offentlig service i samhället (DIGG, u.å; Regeringskansliet, 2022). Även globalt prioriteras digitala förbättringar och förändringar med regulatorisk styrning och tillsyn med avseende på tillgänglighet och ökad digital delaktighet (Arthanat, 2021; Gleason & Suen, 2022; Köttler et al., 2021; Harvey & Chowdhury, 2021).

Förslag på fortsatt forskning bör vara att underlätta och möjliggöra för ökad delaktighet genom vidare undersöka de äldres olika behov och ändra perspektiv genom fokusera på det aktiva

åldrandet. Där ålder ses som en effektiv resurs för samhället och för samhälls utveckling. Förhoppningen är att resultatets praktiska betydelse för folkhälsan och möjlig tillämpning i samhället kan bidra till ökad kunskap i etiska tillämpningar i samhället samt dess betydelse för utvecklingen av ämnet folkhälsovetenskap: digital hälsa och kommunikation.

Resultatet i sammanställningen har alla bevis bakom sig som tyder på att det perspektivet skulle kunna resultera i ett mer etiskt och rättvist och jämlikt samhälle (Wilkinson & Pickett, 2018). Covid-19 pandemin har också varit ett uppvaknande till hur en mer rättvist och jämlikt samhälle kunde representera, ett bättre samhälle.

6 REFERENSER

All European Academies. (2018). *Den europeiska kodexen för forskningens integritet*. Hämtad 3 maj, 2022 från

https://www.vr.se/download/18.7f26360d16642e3af99e94/1540219023679/SW_ALLEA_Den_europeiska_kodexen_f%C3%B6r_forskningens_integritet_digital_FINAL.pdf?_ga=2.32508029.2146684258.1651750645-1666175684.1651750645

*Anderberg, P., Skär, L., Abrahamsson, L., & Berglund, J. S. (2020). Older People's Use and Nonuse of the Internet in Sweden. *International journal of environmental research and public health*, 17(23), 9050. <https://doi.org/10.3390/ijerph17239050>

*Arthanat S. (2021). Promoting Information Communication Technology Adoption and Acceptance for Aging-in-Place: A Randomized Controlled Trial. *Journal of applied gerontology : the official journal of the Southern Gerontological Society*, 40(5), 471–480. <https://doi.org/10.1177/0733464819891045>

Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur AB.

*Bakshi, T., & Bhattacharyya, A. (2021). Socially Distanced or Socially Connected? Well-being through ICT Usage among the Indian Elderly during COVID-19. *Millennial Asia*, 12(2), 190–208. <https://doi.org/10.1177/0976399621989910>

*Bunbury Bustillo, E., Pérez Calle, R., & Osuna-Acedo, S. (2022). Digital Skills in older people: from threat to opportunity. *Vivat Academy. Revista de Comunicación*, 155, 173-195. <https://doi.org/10.15178/va.2022.155.e1383>

Brülde, B. (red.) (2011). *Folkhälsoarbetets etik*. Studentlitteratur.

Brülde, B. (2022). *Rättvisa*. Fri tanke.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.). Liber.

Dijk, J.V. (2020a). *The digital divide*. Cambridge. Polity.

Dijk, J. A.G.M.(2020b). *CLOSING DIVIDE, The Role of Digital Technologies on Social Development, Well-Being of All and the Approach of the Covid-19 Pandemic*. Hämtad 30 mars, 2022 från https://www.researchgate.net/publication/343555101_CLOSING_THE_DIGITAL_DIVIDE_The_Role_of_Digital_Technologies_on_Social_Development_Well-Being_of_All_and_the_Approach_of_the_Covid-19_Pandemic

*Falk Erhag, H., Ahlner, F., Rydberg Sterner, T., Skoog, I., & Bergström, A. (2019). Internet use and self-rated health among Swedish 70-year-olds: a cross-sectional study. *BMC geriatrics*, 19(1), 365. <https://doi.org/10.1186/s12877-019-1392-8>

Folkhälsomyndigheten. (2018). *Digital teknik för social delaktighet bland äldre personer*. Hämtad 19 mars, 2022 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/77f20aba933e42978c44fea69689a7e2/digital-teknik-for-social-delaktighet-bland-aldre-personer.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2021a). *Folkhälsans utveckling 2021*. Hämtad 20 mars, 2022, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/39ef6af33177445bb6d2ad88829cc5ce/folkhalsans-utveckling-arsrapport-2021.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2021b). *Hälsa i olika grupper*. Hämtad 19 mars, 2022, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/>

Folkhälsomyndigheten. (2022a). *Covid-19 och psykisk hälsa*. Hämtad 18 mars, 2022, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/psykisk-halsa/covid-19-och-psykisk-halsa/>

Folkhälsomyndigheten. (2022b). *Nya rekommendationer inför höstens vaccinationer mot covid-19*. Hämtad 27 maj, 2022, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2022/maj/nya-rekommendationer-infor-hostens-vaccinationer-mot-covid-19/>

*Gallistl, V., Rohner, R., Hengl, L., & Kolland, F. (2021). Doing digital exclusion - technology practices of older internet non-users. *Journal of aging studies*, 59, 100973. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2021.100973>

*Gleason, K., & Suen, J. J. (2022). Going beyond affordability for digital equity: Closing the "Digital Divide" through outreach and training programs for older adults. *Journal of the American Geriatrics Society*, 70(1), 75–77. <https://doi.org/10.1111/jgs.17511>

*Harvey, M., Hastings, D. P., & Chowdhury, G. (2021). Understanding the costs and challenges of the digital divide through UK council services. *Journal of Information Science*. <https://doi.org/10.1177/01655515211040664>

Internetstiftelsen. (2021). *Svenskarna och internet 2021*. Hämtad 2 april, 2022, från <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2021/>

* Köttl, H., Gallistl, V., Rohner, R., & Ayalon, L. (2021). "But at the age of 85? Forget it!": Internalized ageism, a barrier to technology use. *Journal of aging studies*, 59, 100971. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2021.100971>

Larsson, E. (2016). Promoting social activities and participation among seniors: exploring and evaluating social and Internet-based occupational therapy interventions (Doctoral dissertation, Umeå University).

* Liu, L., Wu, F., Tong, H., Hao, C., & Xie, T. (2021). The Digital Divide and Active Aging in China. *International journal of environmental research and public health*, 18(23),12675. <https://doi.org/10.3390/ijerph182312675>

*López Seguí, F., de San Pedro, M., Aumatell Verges, E., Simó Algado, S., & Garcia Cuyàs, F. (2019). An Intergenerational Information and Communications Technology Learning Project to Improve Digital Skills: User Satisfaction Evaluation. *JMIR aging*, 2(2), e13939. <https://doi.org/10.2196/13939>

Maslow, A.H. (2013). *A theory of human motivation*. Mansfield Center, CT: Martino Publishing.

Malterud, K. (2014). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning: en introduktion*. (3., [uppdaterade] uppl.). Studentlitteratur.

Molala, T. S., & Makhubele, J. C. (2021). THE CONNECTION BETWEEN DIGITAL DIVIDE AND SOCIAL EXCLUSION: IMPLICATIONS FOR SOCIAL WORK: Digital divide and Social Exclusion. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 9(4), 194-201. <https://doi.org/10.18510/hssr.2021.9427>

Myndigheten för digital förvaltning, DIGG. (u.å) *Digital tillgänglighet*. Hämtad 30 mars, 2022, från <https://www.digg.se/digital-tillganglighet/privatperson>

Our Works in data. (2022). *Coronavirus (COVID-19) Deaths*. Hämtad 22 mars, 2022, från <https://ourworldindata.org/explorers/coronavirus-data-explorer>

Post och telestyrelsen. (2021). *Digital omställning till följd av Covid-19*. Hämtad 17 mars, 2022, från

<https://pts.se/globalassets/startpage/dokument/icke-legala-dokument/rapporter/2021/uppdrag-digital-omstallning-till-foljd-av-covid/digital->

omställning-till-foljd-av-covid.pdf

PRISMA. (u.å). Hämtad 27 april, 2022, från https://www.elsevier.com/___data/promis_misc/ISSM_PRISMA_Checklist.pdf

Regeringskansliet. (2017). *För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi*. Hämtad 4 mars, 2021 från

<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2017/05/for-ett-hallbart-digitaliserat-sverige---en-digitaliseringsstrategi/>

Regeringskansliet. (2022). *Regeringen satsar 50 miljoner för samhällets digitala omställning*. Hämtad 2 maj, 2022 från

<https://news.cision.com/se/infrastrukturdepartementet/r/regeringen-satsar-50-miljoner-for-samhallets-digitala-omstallning,c3509325>

RISE (Research Institutes of Sweden). (u.å.). *Demokrati och digitalisering*. Hämtad 2 april, 2022, från <https://www.ri.se/sv/vad-vi-gor/expertiser/demokrati-och-digitalisering>

SFS. 1974:15. Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform. Justitiedepartementet. https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152

Statens Beredning för Medicinsk och Social Utvärdering (SBU). *Utvärdering av metoder i hälso- och sjukvården och insatser i socialtjänsten: en metodbok*. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2020. Hämtad 3 maj, 2022 från <https://www.sbu.se/metodbok>.

United Nations(UN), (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Hämtad 27 maj, 2022, från <https://sdgs.un.org/2030agenda>

United Nations(UN), (2021). *International Day of Older Persons Day 1 October*. Hämtad 27 maj, 2022, från <https://www.un.org/en/observances/older-persons-day>

Utredningen om nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen (2017). *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer*. Delbetänkandet (SOU 2017:21) http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2017/03/SOU-2017_21_WEBB_Del1.pdf

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Vetenskapsrådet.

Wilkinson, R.G. & Pickett, K. (2018). *Den inre ojämlikheten: hur mer jämlika samhällen minskar stress, förbättrar hälsan och ökar allas välbefinnande*. Karneval förlag.

Vinnova, Post- och telestyrelsen, Vetenskapsrådet och Myndigheten för digital förvaltning (2021). Regeringsuppdrag att föreslå ett strategiskt program för digital strukturomvandling, (N2021/00041).

<https://pts.se/globalassets/startpage/dokument/icke-legala-dokument/rapporter/2021/internet/rapport-ru-kraftsamling-for-digital-strukturomvandling.pdf>

WorldHealthOrganization(WHO).(1986).*Ottawa Charter for Health Promotion*.
<https://www.euro.who.int/en/publications/policy-documents/ottawa-charter-for-health-promotion,-1986>

WorldHealthOrganization(WHO).(2019). *Ageing and Life Course*.
<https://www.who.int/ageing/en/>

World Medical Association. (2013). WMA Declaration of Helsinki – Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects.

<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

BILAGOR

Tabell 1

Databas	Artikel	Kvant/kval	Land
PubMed	Liu, L., Wu, F., Tong, H., Hao, C., & Xie, T. (2021). The Digital Divide and Active Aging in China. <i>International journal of environmental research and public health</i> , 18(23),12675. https://doi.org/10.3390/ijerph182312675	kvant	Kina
	Arthanat S. (2021). Promoting Information Communication Technology Adoption and Acceptance for Aging-in-Place: A Randomized Controlled Trial. <i>Journal of applied gerontology: the official journal of the Southern Gerontological Society</i> , 40(5), 471–480. https://doi.org/10.1177/0733464819891045	kvant	USA
	Gallistl, V., Rohner, R., Hengl, L., & Kolland, F. (2021). Doing digital exclusion - technology practices of older internet non-users. <i>Journal of aging studies</i> , 59, 100973. https://doi.org/10.1016/j.jaging.2021.100973	kval	Österrike
	Anderberg, P., Skär, L., Abrahamsson, L., & Berglund, J. S. (2020). Older People's Use and Nonuse of the Internet in Sweden. <i>International journal of environmental research and public health</i> , 17(23), 9050. https://doi.org/10.3390/ijerph17239050	kvant	Sverige

	Köttl, H., Gallistl, V., Rohner, R., & Ayalon, L. (2021). "But at the age of 85? Forget it!": Internalized ageism, a barrier to technology use. <i>Journal of aging studies</i> , 59, 100971. https://doi.org/10.1016/j.jaging.2021.100971	kval	Israel
	López Seguí, F., de San Pedro, M., Aumatell Verges, E., Simó Algado, S., & Garcia Cuyàs, F. (2019). An Intergenerational Information and Communications Technology Learning Project to Improve Digital Skills: User Satisfaction Evaluation. <i>JMIR aging</i> , 2(2), e13939. https://doi.org/10.2196/13939	mix-methods	Spanien
	Falk Erhag, H., Ahlner, F., Rydberg Sterner, T., Skoog, I., & Bergström, A. (2019). Internet use and self-rated health among Swedish 70-year-olds: a cross-sectional study. <i>BMC geriatrics</i> , 19(1), 365. https://doi.org/10.1186/s12877-019-1392-8	mix-methods	Sverige
Web of Science	Bunbury Bustillo, E., Pérez Calle, R., & Osuna-Acedo, S. (2022). Digital Skills in older people: from threat to opportunity. <i>Vivat Academy. Revista de Comunicación</i> , 155, 173-195. https://doi.org/10.15178/va.2022.155.e1383	mix-methods	Spanien
	Bakshi, T., & Bhattacharyya, A. (2021). Socially Distanced or Socially Connected? Well-being through ICT Usage among the Indian Elderly during COVID-19. <i>Millennial Asia</i> , 12(2), 190–208. https://doi.org/10.1177/0976399621989910	kval	Indien
	Harvey, M., Hastings, D. P., & Chowdhury, G. (2021). Understanding the costs and challenges of the digital divide through UK council services. <i>Journal of Information</i>	kval	England

	<p><i>Science</i>. https://doi.org/10.1177/01655515211040664</p>		
	<p>Gleason, K., & Suen, J. J. (2022). Going beyond affordability for digital equity: Closing the "Digital Divide" through outreach and training programs for older adults. <i>Journal of the American Geriatrics Society</i>, 70(1), 75–77. https://doi.org/10.1111/jgs.17511</p>	<p>mix-methods</p>	<p>USA</p>

Tabell 2.

Sökning som använts i PubMed och samma kodord i olika kombinationer har använts även i CHINAL och Web of Science

Search number,Query,Sort By,Filters,Search Details,Results,Time

5,"digital divide AND elderly AND active aging","English, from 2019 - 2022",("digital divide"[MeSH Terms] OR ("digital"[All Fields] AND "divide"[All Fields]) OR "digital divide"[All Fields]) AND ("aged"[MeSH Terms] OR "aged"[All Fields] OR "elderly"[All Fields] OR "elderlies"[All Fields] OR "elderly s"[All Fields] OR "elderlys"[All Fields]) AND ("activable"[All Fields] OR "activate"[All Fields] OR "activated"[All Fields] OR "activates"[All Fields] OR "activating"[All Fields] OR "activation"[All Fields] OR "activations"[All Fields] OR "activator"[All Fields] OR "activator s"[All Fields] OR "activators"[All Fields] OR "active"[All Fields] OR "acted"[All Fields] OR "actively"[All Fields] OR "actives"[All Fields] OR "activities"[All Fields] OR "activity s"[All Fields] OR "activitys"[All Fields] OR "motor activity"[MeSH Terms] OR ("motor"[All Fields] AND "activity"[All Fields]) OR "motor activity"[All Fields] OR "activity"[All Fields]) AND ("aging"[MeSH Terms] OR "aging"[All Fields] OR "ageing"[All Fields])) AND ((english[Filter]) AND (2019:2022[pdat]))",9,09:34:05

4,"digital divide AND elderly AND active aging","in the last 5 years, English",("digital divide"[MeSH Terms] OR ("digital"[All Fields] AND "divide"[All Fields]) OR "digital divide"[All Fields]) AND ("aged"[MeSH Terms] OR "aged"[All Fields] OR "elderly"[All Fields] OR "elderlies"[All Fields] OR "elderly s"[All Fields] OR "elderlys"[All Fields]) AND ("activable"[All Fields] OR "activate"[All Fields] OR "activated"[All Fields] OR "activates"[All Fields] OR "activating"[All Fields] OR "activation"[All Fields] OR "activations"[All Fields] OR "activator"[All Fields] OR "activator s"[All Fields] OR "activators"[All Fields] OR "active"[All Fields] OR "acted"[All Fields] OR "actively"[All Fields] OR "actives"[All Fields] OR "activities"[All Fields] OR "activity s"[All Fields] OR "activitys"[All Fields] OR "motor activity"[MeSH Terms] OR ("motor"[All Fields] AND "activity"[All Fields]) OR "motor activity"[All Fields] OR "activity"[All Fields]) AND ("aging"[MeSH Terms] OR "aging"[All Fields] OR "ageing"[All Fields])) AND ((y_5[Filter]) AND (english[Filter]))",11,09:33:59

3,"digital divide AND elderly AND active aging","English, from 2021 - 2021",("digital divide"[MeSH Terms] OR ("digital"[All Fields] AND "divide"[All Fields]) OR "digital divide"[All Fields]) AND ("aged"[MeSH Terms] OR "aged"[All Fields] OR "elderly"[All Fields] OR "elderlies"[All Fields] OR "elderly s"[All Fields] OR "elderlys"[All Fields]) AND ("activable"[All Fields] OR "activate"[All Fields] OR "activated"[All Fields] OR "activates"[All Fields] OR "activating"[All Fields] OR "activation"[All Fields] OR "activations"[All Fields] OR "activator"[All Fields] OR "activator s"[All Fields] OR "activators"[All Fields] OR "active"[All Fields] OR "acted"[All Fields] OR "actively"[All Fields] OR

""actives""[All Fields] OR ""activities""[All Fields] OR ""activity s""[All Fields] OR ""activitys""[All Fields] OR ""motor activity""[MeSH Terms] OR (""motor""[All Fields] AND ""activity""[All Fields]) OR ""motor activity""[All Fields] OR ""activity""[All Fields]) AND (""aging""[MeSH Terms] OR ""aging""[All Fields] OR ""ageing""[All Fields])) AND ((english[Filter]) AND (2021:2021[pdat]))",5,09:33:48

2,"digital divide AND elderly AND active aging,","in the last 1 year, English",("""digital divide""[MeSH Terms] OR (""digital""[All Fields] AND ""divide""[All Fields]) OR ""digital divide""[All Fields]) AND (""aged""[MeSH Terms] OR ""aged""[All Fields] OR ""elderly""[All Fields] OR ""elderlies""[All Fields] OR ""elderly s""[All Fields] OR ""elderlys""[All Fields]) AND ((""activable""[All Fields] OR ""activate""[All Fields] OR ""activated""[All Fields] OR ""activates""[All Fields] OR ""activating""[All Fields] OR ""activation""[All Fields] OR ""activations""[All Fields] OR ""activator""[All Fields] OR ""activator s""[All Fields] OR ""activators""[All Fields] OR ""active""[All Fields] OR ""acted""[All Fields] OR ""actively""[All Fields] OR ""actives""[All Fields] OR ""activities""[All Fields] OR ""activity s""[All Fields] OR ""activitys""[All Fields] OR ""motor activity""[MeSH Terms] OR (""motor""[All Fields] AND ""activity""[All Fields]) OR ""motor activity""[All Fields] OR ""activity""[All Fields]) AND (""aging""[MeSH Terms] OR ""aging""[All Fields] OR ""ageing""[All Fields])) AND ((y_1[Filter]) AND (english[Filter]))",4,09:33:37

1,elderly or aged AND active aging AND digital divide,","in the last 1 year, English",("""aged""[MeSH Terms] OR ""aged""[All Fields] OR ""elderly""[All Fields] OR ""elderlies""[All Fields] OR ""elderly s""[All Fields] OR ""elderlys""[All Fields] OR (""aged""[MeSH Terms] OR ""aged""[All Fields])) AND ((""activable""[All Fields] OR ""activate""[All Fields] OR ""activated""[All Fields] OR ""activates""[All Fields] OR ""activating""[All Fields] OR ""activation""[All Fields] OR ""activations""[All Fields] OR ""activator""[All Fields] OR ""activator s""[All Fields] OR ""activators""[All Fields] OR ""active""[All Fields] OR ""acted""[All Fields] OR ""actively""[All Fields] OR ""actives""[All Fields] OR ""activities""[All Fields] OR ""activity s""[All Fields] OR ""activitys""[All Fields] OR ""motor activity""[MeSH Terms] OR (""motor""[All Fields] AND ""activity""[All Fields]) OR ""motor activity""[All Fields] OR ""activity""[All Fields]) AND (""aging""[MeSH Terms] OR ""aging""[All Fields] OR ""ageing""[All Fields])) AND (""digital divide""[MeSH Terms] OR (""digital""[All Fields] AND ""divide""[All Fields]) OR ""digital divide""[All Fields])) AND ((y_1[Filter]) AND (english[Filter]))",4,09:32:16

Tabell 3 - En kortare sammanfattning av teman som hittats genom analysen, artiklar och författare som tillhör temat och artikelns syfte.

Författare och årtal	Tema delaktighet	program för aktivt åldrande - delaktighet	Lösning
Anderberg, P., Skär, L., Abrahamsson, L., & Berglund, J. S. (2020).	studiens fokus digital delaktighet		erbjuder lösning genom ökad utveckling av design efter behov
Arthanat S. (2021).	delaktighet genom användning	program för digital delaktighet	studiens resultat visar på ökad teknikacceptans och känsla av oberoende
Bakshi, T., & Bhattacharyya, A. (2021).	svårigheter delaktighet användning		design och teknik utveckling
Bunbury Bustillo, E., Pérez Calle, R., & Osuna-Acedo, S. (2022).	delaktighet genom samskapande process	program för digital delaktighet	design, lyfter frågan om samhälls ansvar för vidare lösning
Falk Erhag, H., Ahlner, F., Rydberg Sterner, T., Skoog, I., & Bergström, A. (2019).	delaktighet, hälsa		samhällsansvar för ökad utbildning
Gallistl, V., Rohner, R., Hengl, L., & Kolland, F. (2021).	delaktighet, teknik identitet		design, ökad förståelse
Gleason, K., & Suen, J. J. (2022).	främja delaktighet	aktivt program för digital delaktighet	tillhandahålla medel, undervisning
Harvey, M., Hastings, D. P., & Chowdhury, G. (2021).	delaktighet		samhälls ansvar för digital användning

Köttl, H., Gallistl, V., Rohner, R., & Ayalon, L. (2021).			inkluderande design
Liu, L., Wu, F., Tong, H., Hao, C., & Xie, T. (2021).	delaktighet främjar, ökar hälsa		
López Seguí, F., de San Pedro, M., Aumatell Verges, E., Simó Algado, S., & García Cuyàs, F. (2019).	delaktighet	program digital hantering	samskapande lärande genom användning skapa trygghet och motivation